

Hårderups posten

Nr. 30 — November 2000
25 kr.

Mölledammen i Starrarp. Så här vacker såg den ut på 1960-talet. Men i bakgrunden skymtar kaveldun som sen snabbt bredde ut sig. I höst har dammen rensats och återfått sin forna skönhet.

STARRARPS MÖLLEDAMM

Eva Borgström
Starrarp

Betraktelser från huset mittemot.

Ola Månsson – före detta hemmansägare till Starrarps Kvarn – visste vad han gjorde när han en gång i början på 1950-talet hade låtit bygga sitt hus mitt för dammen.

Runt omkring detta hus heter ställena Starrarps Ora, Starrarpslund, m.m., men min adress är rätt och slätt 9:6. Funderar nästan på att ändra det till Starrarps Damm? Nåja, det var inte om adresser jag ville skriva, utan om händelserna kring dammen och lite om dess historia. Förr i tiden, dvs i detta fall före 1950 hade landskapet här (som på många andra ställen) en helt annan karaktär. Då kom man med häst och vagn till kvarnen för att få mala sin säd, (Därav namnet Starrarps Kvarn) Det språkades och berättades historier under tiden kvarnen gick och det kunde t.o.m. bli en och annan kaffegök.

Tiden gick, kvarnverksamheten upphörde, arbetshästarna försvann och dammen började växa igen.

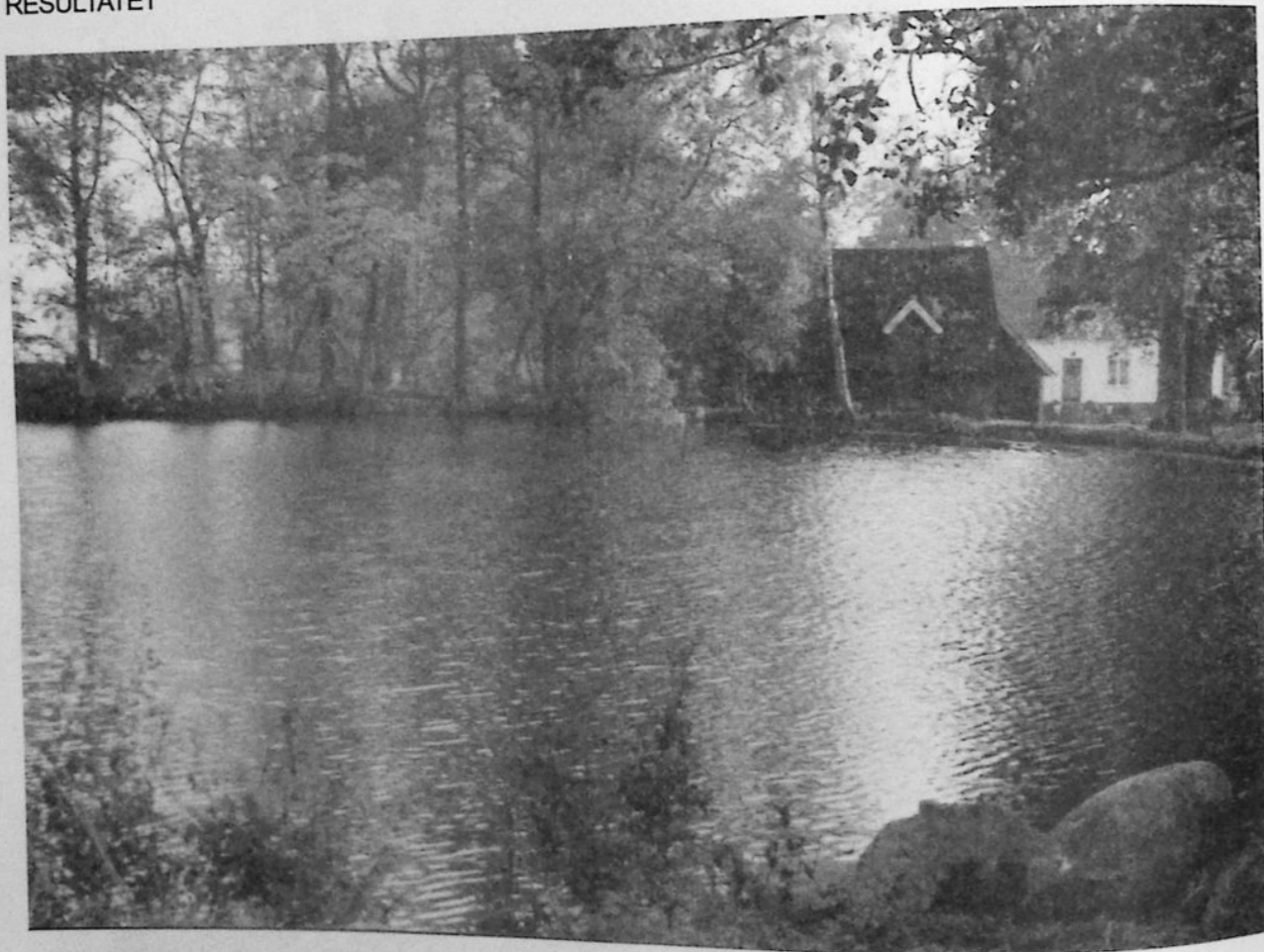
Men så i höstas började saker hända kring den nästan helt igenvuxna dammen. I flera månader hördes ljudet av en liten traktor puffa förbi, sedan hörde man ljudet av motorsåg och det redan i arla morgonstund. Det var Allan Johansson – ägare till Starrarps Kvarn sedan 1950 – som oförtrutet kämpade med buskar och träd kring dammen i ur och skur. Vid frukostdags hade han redan hunnit avverka en halv arbetsdag. När jag påpekade att man måste **inte** alltid, oavsett väder och vind hålla på, brukade han säga att **arbete är hälsa** och det kan man bara inte säga emot.

Arbetet fortskred, det var en del problem att få upp de envisa rötterna som växte huller och buller om varandra. Visserligen fick Allan en hjälpande hand från de närmaste grannarna, men huvuddelen av det strävsamma arbetet har han själv gjort. När upprensningen kring dammen var klart, återstod att rensa själva dammen. Mycket växter, stenar, jord som skulle grävas upp och forslas bort. Entreprenadfirman Owe Johansson har gjort ett mycket gott arbete.

RESULTATET

Det är många i dag som stannar till eller kör sakta förbi (hastigheten har sänkts markant sedan dammen återuppstätt i sin forna glans) eller kommer cyklandes, gåendes förbi och tittar hur fin dammen har blivit.

Jag har den stora förmånen att kunna njuta av utsikten ständigt, både från inom- och utomhus, behöver endast lyfta blicken.

Kom gärna och titta och njut, även kvällstid, när lamporna från grannskapet återspeglas i vattnet.

På dagarna är det lika fint i solsken, i blåst som i dimma.

Förr i tiden – förutom kvarnverksamheten – kunde man bada på sommaren och åka skridskor på vintrarna har jag hört berättas. Förhoppningsvis kommer vi att kunna göra detsamma i många år framöver.

Det är säkert många runt omkring här som har minnen att berätta från den tiden.

Dammkommittén återkommer framåt sommaren för en enkel träff kring dammen där alla kan minnas och berätta.

Red.anm. Tilläggas bör också att rensningen av Mölledammen är bra för naturen genom att vara en buffert som bromsar näringsflödet och "vårfloden" nedströms. Den har dessutom blivit en trygghet för omkringboende, såsom en i alla väder lättillgänglig branddamm.

STORKEN ÄR TILLBAKA!

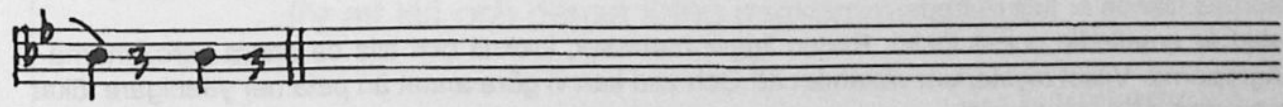
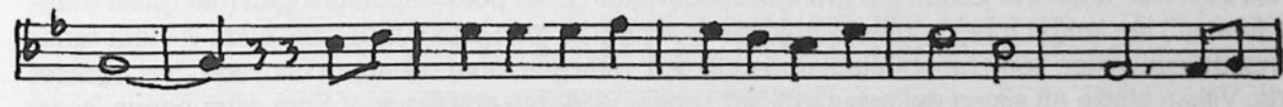
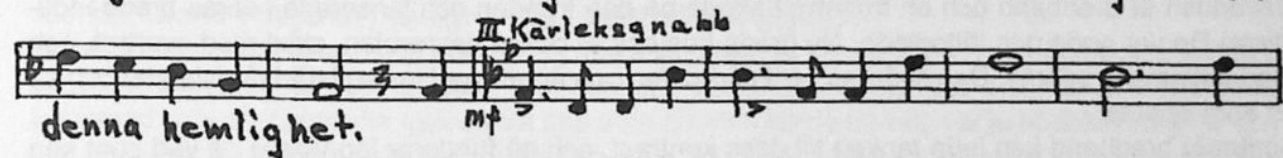
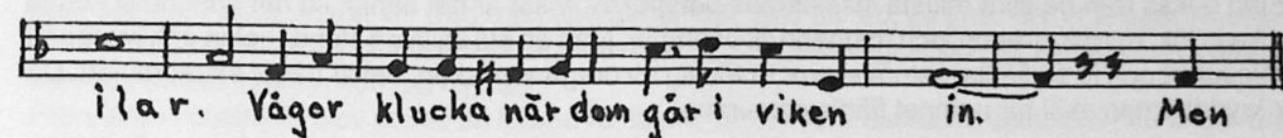
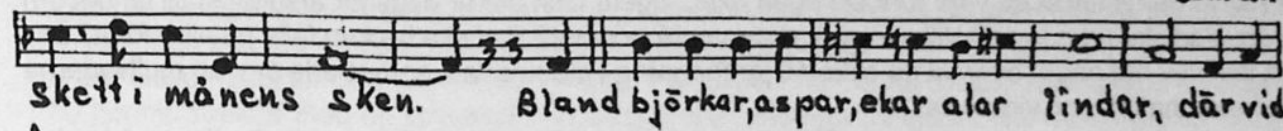
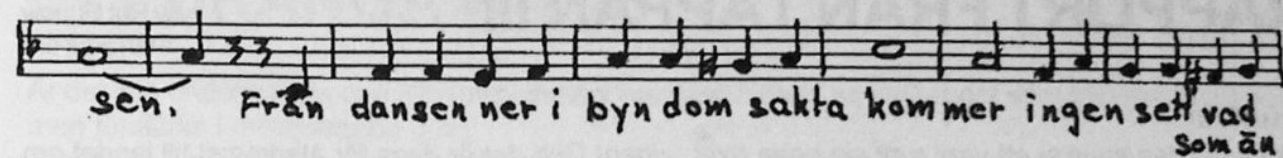
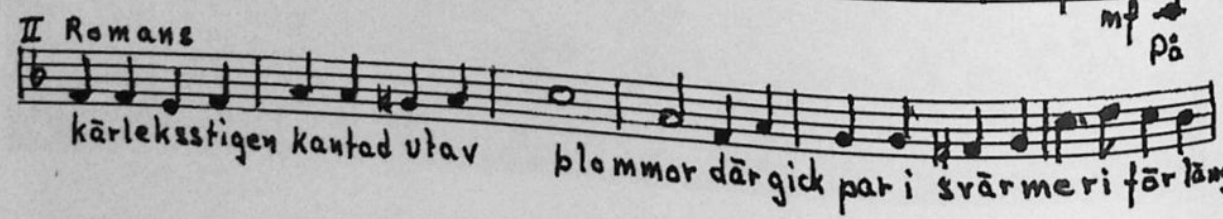
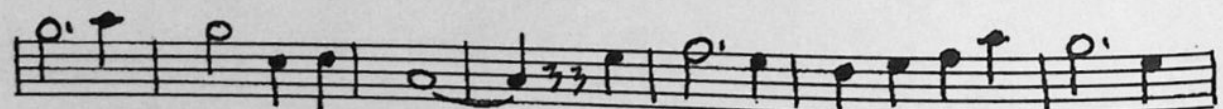
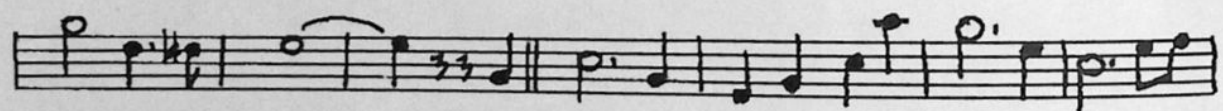
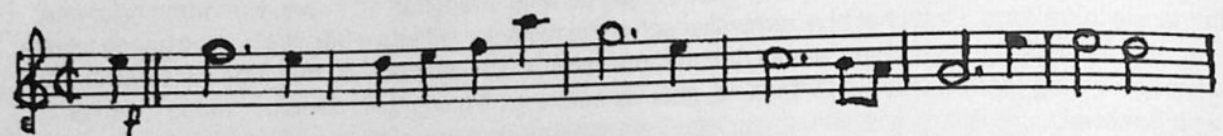
Under en längre tid har vi mötts av en nostalgisk syn här i våra trakter. Storken har kommit! Denna ståtliga fågel har som något exotiskt dykt upp ur morgondimmorna vid vägkanter, ute på fälten och svävande i luften. Många lantbrukare har fått långbent sällskap runt traktorerna ute på sina åkrar. Tror ni att de kommer att kunna häcka i våra trakter? Man skulle kanske prova att sätta upp något typ gammalt vagnshjul på takåsen. Tanken känns onekligen rätt spännande. Självt tror jag att vi får avstå från att prova. Hundarna gillar inte främmande inkräktare. Detta har bl.a. ormvråkar och andra rovfåglar fått erfara när de slagit sig ner på taket till vår undelatvoljär i trädgården. Snabbt är hundarna framme och jagar bort de hungriga inkräktarna. Så storkar kan vi nog glömma här på Grönalund, trots vår satsning på grodyngel i dammen sedan räven gjort slut på ankorna.

Kärleksstigen.

Text & Musik Sven Ulatofta

Hemma på Frenningeberg finns än i dag resterna av en gammal utfartsväg, som ledde fram till en liten gård. Jag har inte gjort några större efterforskningar om när gården var i bruk eller när den försvann. Det intressanta i sammanhanget är att den numera igenväxta vägen, av äldre människor i bygden benämndes som "Kärleksstigen". Man får då ta i beaktande att i stigens förlängning, nere i byn, har legat en dansbana. Stigen som ligger vid nuvarande Söderängen intill Frenningeån, delvis uppe på ravinen, kanske användes som genväg hem

RAPPORT FRÅN TÄPPAN III

Av Rut Ehrlow
Starrarps ora

Djurlivet

Så har jorden snurrat ett varv runt sin egen axel - igen! Och det är dags för återkomst till landet om våren. Vad ska man få se? Vilka intryck ska man få ta emot? Vad ska blicken falla på allra först? Ja i vårt fall blev det något oväntat de cirka 40 jordhögarna i gräsmattan, som talade om, att mullvadarna ingalunda haft någon vintervila....

Tolkar man högarna som en påminnelse att toppdressa gräsmattan, så tar man situationen från den positiva sidan! Mullvaden är en god jordbehandlare. Till vår glädje saknades däremot spår av rådjurs framfart; kanske förra sommarens utglesning av skogen helt enkelt gjorde det otrivsamt för dem. Trivsamt har det blivit i vår lilla hörna mot nordost, där kryddväxterna fått sin plats. När jag påstår det, ser jag också från de allra minsta insekternas perspektiv. Visst är det härligt att när som helst kunna plocka in lök, mynta, dragon och rosmarin till exempel. Men att stå stilla en stund i solen och lyssna till humlesurret och få se fjärilar i stora skaror ta för sig av oreganobusken, det är något extraordinärt. Då gör kryddhörnan skäl för namnet fjärilsrestaurang!

Bredband i köksträdgården

Det är nödvändigt att odla sin trädgård, har någon vis man sagt för länge sedan. De flesta av oss gör det nog efter bästa förmåga och en och annan vågar till och med pröva nyheter. En stor nyhet i datavärlden är bredband och en fröfirma hakade på den trenden och lanserade i våras bredbands-rädisor! De var goda och lättodlade. Ny gröda hos oss är också havreroten, släkt med svartrot, och kallad fattigmans sparris. Den skördas sent på hösten och är ett piggt inslag i trädgårdslandet och så god som sparris.

Begreppet bredband kan leda tanken till dess kontrast, och så funderar jag vidare på vad som kan vara "smalt" i vår sommartillvaro. Kanske inte den smala vägen precis, men småskalighet sätter vi högt, och då menar jag att ta till vara det som finns i närheten; i skogen, i täppan. Den stora upptäckten är då nöjet med likörtillverkning!!! Fläderblom, jordgubbar, hallon, fläderbär, krikon, alla har de omvandlats till flytande form! Tipset gav Sanna Töringe och Anette Åberg i **Sannas likörbok** (1998). Låna den på biblioteket! Bläddra i den, läs ett stycke här och där, njut av bilderna! Då framgår det tydligt, att det är själva processen - att samla bären, att göra den färgrika drycken, att se flaskorna i det soliga fönstret - som är det roliga.

Att värna om miljön

Vem har inte hört talas om att jorden lakas ur av kväve och hur illa det är för miljön! Tidigare har vi väl lite till mans resonerat som så, att detta problem inte gäller småodlare och sommartorpare. Men det gör det! Jag menar att vi alla, stora och små odlare, har glädje av att bidra till jordförbättring var och en på sitt sätt. Och förbättrar jorden gör gröngödslingsväxter! Efter potatisupptagningen (här gäller mandel, förstås!) låg landet brunt och kallt, inbjudande för ogräs med andra ord. Där sådde vi i täta rader gröngödslingsväxter, som snabbt etablerade sig och verkligen, som reklamen utlovade, höll ogräset borta. Vilken glädje att slippa det och samtidigt kunna ge jorden en hälsokur! Som extra bonus kommer därtill vetskapen, att kvävet på vår lilla jordplätt fixeras och stannar kvar där.

Kunskap och lärdom

Det är alltså med förundran och en god portion tacksamhet man kan konstatera, att det sent i livet går att lära sig mer och nya saker om tidigare tämligen okända områden, växter till exempel. Lagbundenheten i växternas värld är en nyttig påminnelse för oss människor, som gärna vill forcera och skynda på, efter våra idéer. Just därför ser jag trädgårdsarbetet, till och med ogrärensning, som ett välkomvalium, ingen psykoterapeut!!! Den som en augustiafton känner kaprifoldoften och - än en gång - hör syrsornas filande är fullt tillfreds.

Hösttid är emellertid också löktid. Redan ligger narcisser, krokus och alla de andra vårbloomorna i startgroparna. Vilket mysterium växandet är! Och vad kan vi göra annat än peta ner ytterligare lökar och hoppas på ännu en vår!

ETT DRÄNGAMINNE

Av Gösta Kristiansson
Vollsjö

Är det inte underligt att i den mån närminnet avtar med åldern, så verkar det som minnen från ungdomen förstärks i motsvarande grad.

Jag minns t.ex. en episod som inträffade när jag arbetade som dräng på Sockerbruksgården i Staffans-torp de första åren på 40-talet. Det kallades förstas "lantbrukselev" men det gjorde ingen skillnad. Vi var tre "elever" plus en fördräng och en ryktare. På gården var där då 3½ par hästar plus en Deering V30 järnhjulstraktor med ett jättestort vedgasaggregat påbyggt på sidan. När så vårbruket började (detta var 1941) kom där då dit en "elev", en yngling från Malmö som hette Torsten. Han var en trevlig och gemytlig kille, men det där med lantbruk var absolut inte hans starka sida, så att köra hästar var uteslutet för hans del, så han fick lära sig köra den tungstyrda järnhjulstraktorn.

Han fick börja kultivera med en bogserad kultivator. Hydraullyft på traktorn var ännu inte uppfunnet, utan detta här stora chabaket slog man upp genom att dra i ett rep, så grep där in kuggar i hjulnavet så drog kultivatoren av sig själv i upplyft läge när man kom till vändtegen, och så vid nästa ryck släpptes den ned sedan traktorn kom på ny kurs.

Premiären för honom blev ju inte så lyckad för ibland är det som den onde själv hade ett finger med i spelet. Åkern nådde till ett ställe som hette "Åstrandagården". Arealen var sammanslagen med Sockerbruksgården, men bostaden var inredd till en 3-4 lägenheter där det hyrde folk som arbetade på själva sockerbruket.

Nu körde denne här glade ynglingen och tittade tillbaka lite emellanåt för att se så kultivatorn arbetade som den skulle och se så han styrde rätt så det inte blev mistor.

Plötsligt började det knaka och braka, och milde tid, traktorn var på väg in i en hög hagtornshäck som skilde hyresgästernas trädgårdsland från bondens åker. Nu var goda råd dyra, för att backa med en bogserad kultivator som inte gick att slå upp utan att man körde framåt, var ju absolut omöjligt, och att koppla den ifrån traktorn vars framhjul redan var inne i trädgården var ju heller ingen bra lösning, så han fortsatte in och tog svängen bland köksträdgårdarna med den store järnhjulstraktorn och en underfärden uppslagen kultivator, och ut genom häcken en bit längre bort.

Nu hör det till saken att köksträdgård, som det här var frågan om, ju var ungefär helig mark på den tiden, när allting var mycket hårt ransonerat. Hyresgästerna hade ju redan planterat och sått och satt i fina prydliga bänkar i sina ömt vårdade trädgårdsandelar, så våran husbonde Nils Hansson fick nog rejält påläst, som skickade ut en sådan fruktansvärd marodör.

När vi två andra sedan träffade på Torsten Sylvan, som han hette, om middag, så sa han med ett smil på läpparna:

- Hansson har "skräppt" med mej. Han sa att jag var den dummaste djävel han hade haft i sin tjänst på 34 år!!!!

DANS I HÅRDERUPSHULT SOMMAREN 2001

Midsommarafton

Lördagen den 11 augusti

På midsommarafton samlas vi redan kl. 14
för att klä och dansa kring midsommarstången.

Välkomna !

OM MAJGILLE OCH EN OVANLIG MAN

Av Anton Håkansson
Starrarp

För rätt många år sedan kom det en man in i affären och köpte en sak. Jag lade särskilt märke till hans utseende. Han hade ett stort gråvitt helskägg och var kanske inte precis elegant, men det fanns något hos honom som man måste beundra. Detta fick jag uppleva senare. Han köpte jordbruk i Skumparp med en liten bit jord som tillhört Starrarp. Alltså blev han berättigad att besöka majgillet som annars gällde bara för starrarpsbor. Tiden gick och vi närmade oss den 1 maj. Budkavlen gick från gård till gård och alla mannarna förberedde sig.

Men innan jag går vidare, skall jag tala om att denna högtid tog nog sin början på 1800-talet. Dom hade affären till samlingsplats. Där bjöds på mat som bestod av kokta ägg, sill och sprit i rätt stor mängd. Man blev törstig av ägg. När alla var mätta var det tid att övergå till själva stämman. Den gick ut på att reda upp Starrarps byalags affärer. De befann sig vara rätt bra och snabbt avklarade. Då föreslog någon äggätning. En nyinflyttad målare åt 20 ägg och han mådde bra. Då var det någon som kände sig besegrad och föreslog en femma om han kunde äta skalen också. Han fick visserligen ingen guldmedalj men han blev mätt och äran var värd mycket på den tiden. Detta var från början av 1900-talet.

Många år gick och det blev åter vår tur att ha majgillet. Budkavlen var på väg och byahornet var avprovat. Festen skulle vara i affären som den varit från början. Ett bord med olika maträtter och ett med tallrikar och vid detta bord stod en man som delade ut tallrikar fint och elegant. I talangen såg jag mannen jag sökte som förklarade vem han var.

Hans var nämligen traktör på finare fester häromkring och båda hade samma stil när de serverade. Senare kom han igen som kund och vi pratade om religion och han talade om att han läst bibeln tre områden.

Han kurera sig själv då han blev sjuk med salvor som han rörde ihop. De flesta bestod av "fåratal", terpentin och sot. Han framhöll särskilt att soten inte skulle tagas i askelådan utan den skulle tas i röred.

Han mura en ny rörstock, byggde en ny veranda av en gammal tröska. Han slakta själv en fet julgris som han salta. Han sade att fläsket blev gult, men det gick bra att steka. Jag och min svärson var nere hos honom och skulle fotografera.

Hästen fick vi fotografera men då skulle han själv också vara med. Där fick vi syn på en stock blommor, som vi gärna ville ha, men vi hade ju ingen kruka. Men det klarade vår värd. Han kom med en Björkamössa, mycket använd.

Min svärson tog blomman med till sitt kontor på Malmö kommunförvaltning och hade den på sitt skrivbord och den blev mycket beundrad, i synnerhet för den originella krukans och hela kombinationen.

En sak var han klar över och det var ett tredje världskrig som skulle komma. Han köpte 12 st 1 kilos kaffeburkar och stora förpackningar mjöl och socker m.m. allt enligt bibeln.

På min förfrågan om han upplevt något speciellt: Jo sa han, jag hade ett jordbruk och där var några hus. Jag hyrde ut ett rum med källare under. Allt var fröjd och gamman, men en dag kom landsfiskalen och så var det slut med det roliga. Vid förhören sa han att han inte hade en aning om att hyresgästerna brände brännvin där och hällde mäsken i källaren. "Ja' trodde att di bant kåsta!" (Jag trodde att de band riskvastar.)

Syföreningsauktion till våren

Det blir ingen syföreningsauktion i höst. Istället planerar Starrarps Kyrkliga Syförening en auktion till våren, närmare bestämt den 6 april.

En sann historia från trettioalet

Av anonym berättare

I ett småbruk på Oran bodde en man och hans gamla mor. En natt hände att utedasset hos dem blev buret in och ställdes i grannens trädgård. Locket på en av sittplatserna fick sin plats ovanpå skorstenen hos ägarna till utedasset. På morgonen var som alltid gamlemor uppe tidigt för att elda, men denna morgon bara rök det från spisen. Då sa mannen; flytta på dig mor, du kan inte elda. Men inte heller han lyckades få röken att gå på rätt håll och orsaken blev till slut upptäckt. Följden blev en cykelfärd till landsfiskal Sjöström för att anmäla illdådet, men landsfiskalens svar blev att det inte var något att hålla ting om ett skithus.

ETT STORARTAT BONDBRÖLLOP I FRENNINGE 1883

Av Lennart Kjellgren
Malmö

Följande notis kunde man läsa i Ystads Allehanda 19 maj 1883:

"För en tid sedan firade en större lantbrukare herr P.M. Ryss i Frenninge sitt bröllop med en vacker bygdens tärna från söderslätt. Bröllopet varade i sex dagar, två dagar i brudens föräldrahem och fyra dagar i brudgummens. Storartat var allting. Musik från Trobecks musikkapell i Tomelilla roade gästerna på bästa vis. Första och andra dagen serverades endast vanlig bröllopsmat, men de följande var allting utsökt: renska viner och champanj till varje måltid. Över 100 sådana flaskor tömdes. Damera vore de första dagarna klädda i grönt, de två därpå följande dagarna i vitt och de två sista i rött, allt sidan. Brudens slöja uppbars av tvenne pigor och kammarjungfrur. Efterbröllop varade i åtta dagar och då vore alla fattiga i byn inbjudna – uppgående till 100 (häri inberäknade mindre lantbrukare, som för utrymmet ej kunde vara där de första dagarna). Över 30 kannor brännvin åtgick till efterbröllopet. Alla åtskildes, såväl rika som fattiga, nöjda och glada med sin dag, eller rättare med detta utmärkta bröllop, som var det ståtligaste och största som firats i mannaminne och Färs härad."

Nog har man klart för sig att bröllop under 1800-talet kunde vara mycket påkostade, men i regel varade de dagarna tre. Om man får tro den kanske något fantasirike referenten var det fråga om det dubbla antalet plus efterbröllop (stårt som det kallades) i inte mindre än åtta dagar.

Att de kvinnliga gästerna kunde skifta festblåsor i tre olika färger under de sex dagarna är väl också något som man har svårt att tro på.

När jag driven av en viss nyfikenhet försökte undersöka de närmare omständigheterna kring det stor-slagna evenemanget visade det sig att referentens namn på brudgummen inte överensstämde med noteringen i husförhörlängderna. Ägare till Frenninge nr 27 vid tidpunkten för bröllopet var Per Mårtensson som övertagit gården från fadern Mårten Persson. Bruden, "den vackra bygdens tärna från Söderslätt," hette Cecilia Jönsdotter och kom från Ullstorp, så i det fallet stämde uppgifterna.

Det mest gåtfulla i sammanhanget är referentens uppgift om namnet Ryss.

Kanske kan man våga en hypotes om att det rör sig om ett vedernamn som referenten uppfattat som det verkliga efternamnet. Initialerna stämmer med Per Mårtensson.

Det är helt klart att gården nr 27 Frenninge i dag kallas Ryssgården. I dialekt och ortnamnsarkivet i Lund finns belägg för namnet men inte tidigare än på 30-talet. Och då även under formen Ryssland. Märkligt nog finner man namnet Ryssgård på moderna kartor men inte på sådana av äldre datum. Att någon ägare under 1800-talet på ett eller annat sätt blivit upphov till namnet har inte bekräftats i mina undersökningar. Den lokala traditionen är emellertid välkänd, och måhända kan någon Ortsbo ha något att säga som kan ge någon ledtråd till gåtans lösning. Hör i så fall av er till Hårderups-Posten.

Naturen runt Skumparp

Av Håkan Bergknut
0415-42233

Det är en ur många synvinklar fantastisk bygd vi lever i, inte minst naturen. Det småskaliga odlingslandskapet som är så karateristiskt för mellanbygden ger naturen utrymme för variation. Just variationen i landskapet är en av de enskilt viktigaste faktorerna för en hög biologisk mångfald.

Som namnet antyder ligger mellanbygden inklämt mellan slätten och skogen. Ofta är jordarna sämre och djurhållningen har av tradition varit betydande. Lantbruken är ofta små och har en stor andel skogsbruk. Dessutom förekommer det fortfarande lantbruk med naturbetesmarker som inte gödslas och där betet är så hårt att hävdgynnade arter som t.ex. slättergubbe och jordtistel fortfarande är vanliga.

Vår bygd är lite för slättbetnad för att den ska vara riktigt rik på ängs- och hagmarker som t.ex. området i triangeln Öneköp – Svensköping – Östra Sallerup. Men icke för ty, det finns några riktiga pärlor även i vår bygd. En av Skånes absolut finaste ängs- och hagmarker ligger i backarna precis söder om Sniberupsån. Fäladen är speciell då det förekommer tre distinkta vegetationstyper inom samma område. Längst i söder finns en kalkhaltig torrängsbacke med bl.a. backsippa och brudbröd. Med all sannolikhet är backen även geologiskt intressant. Direkt nedanför backen är ett smalt stråk av fuktäng där det bl.a. växer smörbollar, kabbeleka och ett stort antal arter av starr och tåg. Resterande delar av området är mer att betrakta som "traditionell" fäladsmark med en mycket stor mångfald av rara arter. Bl.a. finns här den största förekomsten jag någonsin har sett av slättergubbe och även arter som darrgräs, knägräs och blåsuga är mycket vanliga. Granspira förekommer här och var och en hel del arter av orkidéer som t.ex. grönvit nattviol och sankt pers nycklar. Slättergubben är en av de mest typiska arterna för den här typen av marker. Inom området som helhet finns över hundra arter av kärleväxter!

Faktaruta naturbetesmarker

Med en naturbetesmark menas vanligen en betesmark, som inte har varit föremål för produktionsförbättrande åtgärder i form av markbearbetning, gödsling och insådd av vallväxter. I allmänhet syns det tydligt på art-sammansättningen i växttäcket om marken har påverkats av sådana åtgärder. Arter som är typiska för en naturbetesmark av god kvalitet gynnas av bete och missgynnas av gödsling. Några få exempel är slättergubbe, gökört, de flesta arterna av orkidéer, brudbröd, kattfot, ögontröst, jordtistel, darrgräs, blåsuga, smörbollar och knägräs.

Naturvårdsarbetare

Nedströms Skumparp är Sniberupsån i stora avsnitt odikad och de fuktiga strandängarna hyser med tanke på den höga näringsbelastningen i ån, ett förvånansvärt stort antal ovanliga kärleväxter. Ofta kan man se både drillsnäppa, grönbena och enkelbeckasin gå sida vid sida och leta småkryp i kanten av ån. Glädjande nog har signalkräftan etablerats sig i Sniberupsån, dock är population fortfarande liten, men förhoppningsvis ska det gå att fiska denna välsmakande delikatess inom en inte allt för avlägsen framtid. Även örningen är på uppåtgående, det finns några sträckor med väldigt fina lekbottnar. För att den positiva utvecklingen ska fortgå krävs det att framtida dikesrensningar sker med försiktighet, bottenarna måste bevaras intakta så långt möjligt. Örningen är beroende av erosionsbottenarna och signalkräftan behöver sedimentationsbottenarna.

Ett annat intressant område är Härderups mosse, åtminstone de delar som ligger väster om vägen. Här har naturen fått ha sin gång i många år och det syns också på den biologiska mångfalden. I Maj 1997 inventerades jordlöpare (en slags skalbagge) i området och ett 20-tal arter hittades. I och för sig hittades inga rariteter, men bara det faktum att så många arter förekommer inom ett så pass litet område pekar på att mossen hyser höga naturvärden. En rimlig gissning är att det förekommer intressanta vedlevande insekter i den stora mängden död ved. Vidare häckar både ormråk och glada inom området och större hackspett har observerats i mossen vid ett flertal tillfällen.

Man kan se mellanbygden som en stor gränzon mellan skogsbygden och slätten. Detta innebär att både arter som är bundna till skogen eller slätten kan förekomma i gränzonen, vilket kanske framför allt är tydligt bland fåglarna. I området häckar t.ex. både fasan och duvhök årligen. Det är bara i mellanbygden som man kan se dessa arter sida vid sida. Runt Skumparp har bortåt etthundra olika fågelarter observerats de senaste fyra åren, däribland några riktiga rariteter. I april 1997 hade vi ett veckolångt besök av en hökuggla, en art som normalt hör hemma långt norrut. Vissa år kan det vara förhållandevis många vilsna hökugglor i Skåne, men 1997 var inget sådant år. 1996 och 1997 häckade jorduggla i närheten av Sniberupsån, men tyvärr har den inte observerats sedan dess. Jordugglan är lätt att observera då den även är dagaktiv och är knuten till tuviga och våta marker där den bedriver sin jakt på smågnagare. Även jordugglan är en art som normalt sett hör hemma norrut, varför den valde att häcka hos oss är det ingen som kan svara på. Några andra ovanligare arter som häckat i anslutning till ån är bl.a. gräshoppsångare och kungsfiskare.

En fågel som jag verkligen förknippar med vår bygd är storspoven. Stor och klumplig med en lång och böjd näbb och en fantastisk och fullständigt oeffterhärmlig spelflykt. Man kan knappast betrakta arten som ovanlig i vår bygd, men det är tyvärr en art som har det mycket svårt generellt sett. Arten har missgynnats av rationaliseringar i jordbrukslandskapet och gått starkt tillbaka under de senaste årtiondena. Sveriges Ornitologiska Förenings forskningskommitté utsåg storspoven till

riksinventeringsart för 1999. I trakten mellan Skumparp och Starrarp hittades 6 - 7 häckande par. Detta ska jämföras med att i hela Helsingborgs kommun häckar 5 - 7 par och att den troligen är helt försvunnen från Landskrona kommun. 1996 häckade drygt 10 par runt Skumparp. Detta är alltså en art som har en starkt nedåtgående trend och vi som bor mitt i ett av de tätare utbredningsområdena har ett stort ansvar för artens fortlevnad. Det är viktigt att lämna fåglarna i fred under häckningen som varar fram till början av juli.

En art som glädjande nog är på väg tillbaka är storsten. Tack vare storkprojektet visar denna normalt sett tämligen skygga art upp sig med jämna mellanrum. Ofta kan man se den patrullera en nyslagen vall på jakt efter någon smaklig groda eller något småkryp. Förhoppningsvis kommer storsten att häcka hos oss i framtiden. Storsten vill ha en högt och fritt belägen boplats med bra platser för födosök inom bekvämt flygavstånd. Ett storkvänligt landskap är förhållandevis öppet och har gått om små grunda och gärna tillfälliga småvatten.

Faktaruta biologisk mångfald

Det finns tre typer av biologisk mångfald. Mångfald inom en art, mångfald mellan arter och mångfald av ekosystem.

1. Mångfalden inom en art, d.v.s. den genetiska variationen. Mångfalden inom en art visar sig i varianterna (raserna). Det kan t.ex. finnas blommor i samma färg trots att det är samma art. Evolutionen driver mångfalden inom arterna, de individer med de mest lämpliga anlagen har störst sannolikhet att föra sina anlag vidare. Om inte variationen bland individerna funnits skulle evolutionen inte vara möjlig. Mutationer är naturens egen genmodifiering och genom mutationerna drivs evolutionen vidare.
2. Mångfald mellan arter är påtagligt, i samma miljö finns det olika arter av växter, insekter, ryggradsdjur, o.s.v. I varje ekosystem finns det olika nischer och varje nisch har en speciell funktion. Rovdjur äter växtätare som äter växter... I alla miljöer finns det en eller flera arter som fyller en nisch, det finns alltid ett rovdjur, det finns alltid renhållningsarbetare (t.ex. asbaggar), det finns alltid en växtätare, o.s.v. Olika arter är beroende av varandra. Det krävs en insekt för att en insektpollinerad växt ska kunna sprida sig.
3. Mångfald av ekosystem. Olika ekosystem hyser olika arter - arter som är beroende av en viss miljö. Samma art kan finnas i olika ekosystem. Utav dessa anledningar är det viktigt att behålla variationen i landskapet.

En våtmark fungerar som naturens egna reningsverk. De sista hundra åren har över 95 % av våtmarkerna försvunnit, främst genom utdikning. Bristen på våtmarker drabbar inte bara fåglar som behöver dem för sitt födosök, det är också en av de främsta orsakerna till att det är problem med algbloomingar och bottendöd i våra sjöar och hav. De dikade och kulverterade vattendragen fungerar som motorvägar för näringen. I ett normalt avrinningsområde tar det lång tid för vattnet att nå ut till sjöarna och havet. Därmed kan växter ta upp näring, partikelbunden fosfor kan sedimentera och kväve kan avgå till luften via denitrifikation. Överskottet av näring i sjöarna och haven leder till att växtplankton kan växa till i ohämmad hastighet (algblooming), vilket i sin tur leder till ett överskott av organiskt material som ska brytas ner, vilket leder till syrefria botten. Detta innebär bottendöd och att fosfor genom en syrefri kemisk reaktion löses ut från sedimenten, vilket i sin tur gör att algerna växer ännu bättre. Det dåliga siktdjupet gynnar mörtfisk som lever på djurplankton, vilket leder till färre djurplankton. Eftersom djurplankton äter växtplankton blir det därmed ännu mer växtplankton. För att göra saken ännu värre gör det dåliga siktdjupet att gäddan får svårare att jaga, vilket leder till mer mörtfisk, vilket... Ja, ni förstår problematiken. Denna onda cirkel är mycket svår att ta sig ur, det enda sättet är att bromsa upp vattnets väg genom landskapet. Ett bra sätt är att anlägga småvatten. En ett tunnland stor bevattningsdamm kan reducera bortåt ett ton kväve på ett år. Dessutom återför man kvävet dit det behövs. Detta området hör till Kävlingeåns avrinningsområde. Inom Kävlingeåns projekt ska ett stort antal dammar anläggas och i vissa fall kan projektet stå för samtliga kostnader. Ekologgruppen i Landskrona handlägger och projekterar dammarna.

TANKAR, FUNDERINGAR OCH MINNEN FRÅN STARRARPS ORA MED MITT MÄTT MÄTT OCH FRÅN MIN HORISONT.

Av Assar Gallby
Eskilstuna

"Tänk om dessa väggar kunde tala" brukar det ibland heta. Vem byggde och bebodde detta hus, undrar man ibland? När jag läste om "Hused" i Hårderupsposten nr 29 kom detta talesätt i mina tankar. Jodå, jag minns huset mycket väl – minnen från 1938 eller däromkring. Jag vistades på somrarna – som jag i ett tidigare nummer av HP har berättat om – hos Johan Nilsson på Starrarps Ora. Ida Lindgren som hushållslade för honom var jämte sin syster Olga i Västerstad mina fosterföräldrar.

I detta hus bodde då fastrarna, som man alltid sa. (Vad de hette har jag totalt glömt, jag var ju bara 7-8 år) De skulle i så fall vara systrar till Nils Månsson, Johans far. Jag har ett dunkelt minne av två allvarliga svartklädda damer som jag då och då besökte, då huset låg på Johans ägor.

Så småningom flyttade Nils Svensson in i huset. Han hade tidigare ägt gården som låg tvärs över vägen. Nils Svensson var en vänlig man och lite allt i allo; under skördetiden hjälpte han gärna till vid tröskningen. Han hade det alltid så prydligt både ute och inne. Han hade hönsgård bak norra gaveln och sålde en del ägg via Johan som paketerade ägg för Äggexporten i Degeberga.

1948 flyttade jag till Växjö och gick på Folkhögskola att senare utbilda mig till lärare vid Seminarieriet där. Jag gästade Starrarps Ora sporadiskt fram till mitten av 1960-talet. Våra barn kunde leka i den stora trädgården med den stora hängasken, som jag tror fortfarande finns kvar. De försökte sig även på att fiska i Mölledammen. Karpen, om den nu finns kvar, visade sig dock svårflörtad.

Jag erinrar mig en del ortsbor och ser dem framför mig: Ola Månsson, möllaren och auktionsutroparen, Valentin Larsson, Erik Carlsson, Signe och Hilding i deras härliga affär i "krögen".

Knut Thulin minns jag mycket väl. Jag hälsade på då och då i den trivsamma stugan. Och så har vi Elof i Hårderup som nästan alltid hade pipan i munnen, oftast otänd. Han var något av en filosof och tänkare. Jag minns ett samtal där man förfasade sig över vad någon ställt till med.

Men hur kunde människan göra nå't så urbota dumt!!

- Elof tog pipan ur munnen och sa sävligt:

- Ah, ni ska nog komma ihåg att dumheten känner ingen begränsning.

Vilket härligt och välfunnet uttryck!

Det förargar mig att jag inte var mer uppmärksam och la på minnet de historier och möten med människor som Ola var berättade om. Han var en gudabenådad berättare med gott minne. Så gott som dagligen kom han över till Johan på eftermiddagen och bytte gårdagens "Mellerstan" mot Ystads Allehanda.

På eftermiddagarna var det en evig väntan och gluttande uppåt vägen, minns jag, där den gamla stympade "värmöllan" stod och tjänstgjorde som poststation, d.v.s. Komstedt la tidningar och brev i de olika facken. Kallt och blåsigt var det för de som stod och väntade. Jag vet inte hur stor runda han hade, men han skulle ju bjudas både på det ena och det andra så det tog sin lilla tid. Världens nyheter i tidningsform var inte tillgängliga förrän omkring 15-15.30.

Bland de sista minnen jag har från Starrarps Ora är när SJ startade busslinjen Sjöbo – Vollsjo – Bjälkhult – Korsholm – Hörby. Oftast var det Lennart Bonthron som körde. Vid "gubbahuset" gick han ibland av och samtalade några minuter med gubbarna – en uppskattad social kontakt helt klart.

Jag är imponerad av de aktiviteter ni ordnar och den sammanhållning och gemenskap ni värnar om. Det är en förmån att få följa "livet på landet" i denna förnämliga publikation – HÅRDERUPSPOSTEN! Må den länge leva!"

- 16 -

BRÖLLOPSFEST I HULTET

Den 19 aug vigdes Agneta och Arne i Björka kyrka. Bröllopsfesten var hemma hos Arnes föräldrar, Gun och Bengt, i Hårderup. Festen fortsatte sedan på dansen i Hårderupshult. Där blev det brudvals, bröllopstårtor och där förevigades de lyckliga tu på denna bild.

PÅ HEMBYGDENS VÄGAR

Av Knut Thulin
Ödåkra

När någon närmar sig sin hembygd ligger det en viss spänning i det, så ock för mig. Har något påtagligt förändrats sen förra gången? Något brukar det alltid vara som ögonen faller på. En av de få sommardagarna i juli hade jag två ärenden i hembygden att uträtta. Dels var det Hörby marknad, men jag ville också från Oran och barndomshemmet färdas den väg som därifrån leder in till Sjököps sjö skogbevuxna områden. Den första stora förändringen jag lade märke till var att allt högväxande alesly var borta vid Mölledammen. Var detta en början till att något ännu större skulle hända?

Denna plats på jorden som rymmer så många lyckliga barndomsminnen. En badplats, en skridsko-plats, en plats att från "kust till kust" kunna färdas i den flatbottnade "mossabåten" allt medan vinden tog tag i den hissade rullgardinen. Visst var det här som någon fiskmås tog en vilopaus på den stora stenen mitt ute i dammen. Alltid har man rätt att hoppas att de bruna fula "sotarna" en dag blir förpassade till andra marker.

Tvårt och bestämt vänder vägen in mot Pus. Ovanför vägrenen ligger stengärdet där kopparormar hade sin hemvist. Ofarliga var de men ändå otäcka, allra mest när vägrenen bjöd på många och goda smultron. Det lilla barndomshemmet hukar sig betänkligt bland all yppig grönska. Vi har otur för en bil bakom oss tycks ha större brådska än vi. Visst rymmer huset många minnen som lätt kryper fram under skinnet när vi sakta kör vidare. Efterföljaren blev vi av med och bra var det för vägbanan har sina håligheter att ta hänsyn till allt medan mittfältgrönskan hörs rassla under bilen. Innan det är tid att svänga in i storskogen passerar vi den lilla ängsbiten där den dåvarande ägaren på trettioalet hade sin "stenramla". Skärvad sten till vägunderhåll slogs sönder här allt medan den lilla sädesärlan födde fram sina ungar en liten bit längre bort. Hon kände trygghet och inte rädsla fast släggans slag hördes långt väg. Där vägen kröker låg en gång hus på båda sidor om vägen. Litet jordbruk kombinerat med skogsarbete i "Kronans" skogar. Nöjda trygga liksom sädesärlan bodde de här i sin gärning. Lång väg hade barnen till skolan liksom handelsbod och för alla andra ärenden. Varje dag skulle mjölkkanan forslas fram till väg där mjölkskjutsen hämtade. Säkert tog grisarna extra ton vid middagstid om inte skummjölken kom tillbaka i tid.

Färden går vidare in i lövad sal och sen in på raksträckan som redan på trettioalet hette Linjen. Komna halvvägs går tankarna till den tid då en lokomobil stod där och gjorde det möjligt att av stora timmerstockar såga upp många olika sorters trävaror. Det stora långa sågbordet var kraftigt byggt och tålde stora tunga stockar. Jag minns gott den lille trinde mannen som vaka över det hela. På ena handen fanns bara en tumme kvar men det hindrade inte honom från att skruva av locket på oljedunken. Många söndagseftermiddagar besöktes platsen därför att där fanns alltid någon som såg till att pannan inte släcktes ut. Minst ett par månader höll de på och till slut var sågspånsbunken både hög och stor. Platsen har också ett annat minne i varje fall hände det över en sommar. Eb folkilsken älg hade fått för sig att vägen inte fick användas hur som helst. Det blev omvägar för inte flyttade älgen på sig och han är ju för all del skogens konung.

Inne bland grönskan skymtar Pusagården. Här fanns i tidigt trettioal blåbär att plocka på väl tilltagna åkerrener. Buketten av liljekonvaljer plockades också i gårdens skogar. Ibland hördes den svarte hundens skällande och då var det bra att inte ha allt för långt till cykeln. Det förhöll sig på det viset att den familj som ägde eller arrenderade gården också for till torgs ända till Malmö. Höger om gården finns bördig jord som väl lämpade sig för odling av basgrönsaker som morötter och rödbetor. I tidiga morgnar kom bil och släpkärra susande förbi där jag bodde.

Vi når Sjököps sjö med dess roingivande rastplats. Vi njuter av kaffe och smörgåsar till suset från alnarna vid sjökanten. För sent är vi ute för att få se dvärgkallan blomma man av bladen att döma så trivs den där. En sällsynt rariet i floran som inte finns på många platser i vårt land. Det är en annan gård där ligger än den "Skumpen" en gång tjänade dräng i, likväl lever några av hans år kvar på platsen.

Vid Långaröds kyrka blev vi visade runt och besökte båda kyrkogårdarna där många av bygdens invånare fått ett sista vilorum. Vi blev också visade stenen med små märken efter skott med ett hagelgevär. En nitisk son tyckte inte om vissa fåglars framfart bland blommorna på hans fars grav. Från Långaröd mot Hörby går vägen nästan rakt västerut. Marknadsbesöket med sina hemkokta karameller och mycket, mycket mera får skildras en annan gång.

-17-

Beslöjad "bonapia"

Av Ingegerd Oscarsson
Starrarp

Detta är ett mycket gammalt skånskt recept på en äppelkaka. Receptet fick jag av Margit Andersson, Margit Målare, i Frenninge för många år sen. Margit var en mycket duktig "matmamma", hon var också förplägnadschef i Vollsjö Lottakår i många år. Det var i samband med att lottorna hade en "Skåne-afton" på programmet, som jag då fick receptet av Margit. Självt tycker jag att äppelkakan är mycket god. Här är receptet:

Beslöjad bonapia 4 pers.

5 dl rivet grovt bröd
½ dl farinsocker
3 dl äppelmos
3 dl vispgrädde

Blanda rivebrödet med sockret i en stekpanna utan fett och rosta det lätt utan att det bränns. Bred ut smulorna på ett smörpapper och låt dem kallna. Vispa grädden. Lägg ett lager brödsulor i botten av en skål och varva med äppelmos och grädde. Ställ skålen kallt en stund innan serveringen.

APRIL – APRIL !

Ingegerd Oscarsson
Starrarp

Jag har alltid tyckt, att det är roligt med aprilskämt. Nästan varje år fick min käre Bertil och ungarna stå ut med mina april, april.

Men ett år för längesen, då när alla bönderna i Starrarp hade mjölkkor, kom jag på en strålande idé; jag tänkte slå två flugor i en smäll.

Så, alltså, på morgonen den 1 april, när korna var mjölkade och Artur Mjölkkaskjuts hade hämtat korna var det tid.

Jag ringde in till Gunnar Kristiansson, närmaste "nabo", och frågade andfådd:

- Kan du komma in och hjälpa till, vi har en ko som ska kalva, och det verkar besvärligt?
- Jag kommer med detsamma, sa Gunnar.

Sen sprang jag ut i stallet och skrek på Bertil, att han måste hjälpa Gunnar, han hade en ko som skulle kalva!

Och Bertil for iväg. Sen stod jag bakom stallet och såg på när de kom springande från var sitt håll, stannade, pratade och gestikulerade.

Då sprang jag fram, viftade och skrek:

- April, april, ha, ha, ha...

De skakade på sina huvud, sen hördes Gunnars lugna stämma:

-Jaha, detta tarvar förvisso en stor kaffegök.

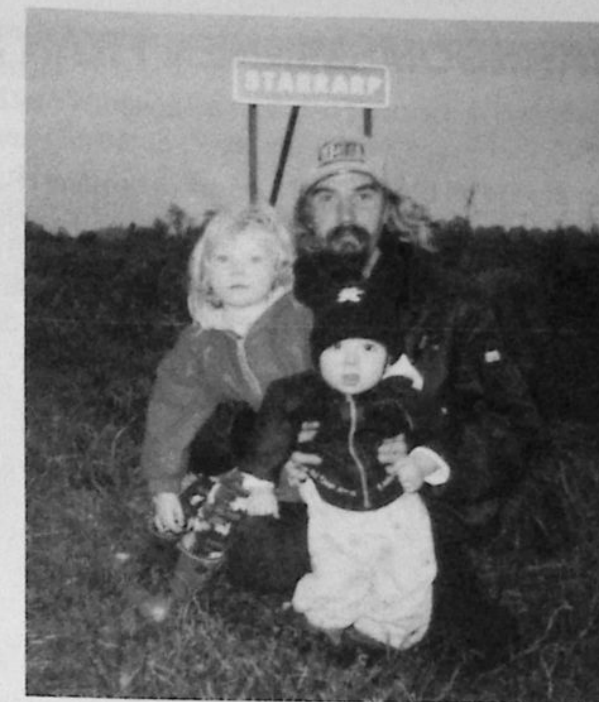
Och sen gick bägge manfolken in till Gunnars och jag gick tillbaka in, glad i hågen. Det hade lyckats.

Bjälkhultspromenad

Det blir Bjälkhultspromenad söndagen den 21 januari 2001. De som är sugna på en uppfriskande promenad samlas vid Tregubbahuset kl. 13.30. Det går också bra att ansluta till promenaden under vägen till eller i Bjälkhult. Annars går det också utmärkt att komma direkt till det gemensamma kaffesamkvämet hos Ewa och Lasse på Grönalund. I fjor berättade Torsten Ehrlow, Starrarps ora om Frans F. Bengtsson. Vi får se vad vi kan göra i år. Välkomna!!!

Född i Starrarp

Sen förra Härderupsposten har det fötts en påg i Starrarp. Han har fått namnet Carl. Här ser vi Carl tillsammans med storasyster Emma och pappa Bengt Isberg.

Årets Skump 2000

Årets Skump, Gösta Persson "som med engagemang och hembygdskärlek utfört ett långvarigt och ovärderligt kultur- och folkbildningsarbete i Frenningebygden" firades vid Skumpens Dag i somras. Den festliga sommarkvällen kring statyn Ljusets Bonde innehöll också underhållning av dels vårt lokala band, Second Hand Band och dels sångerskan Ingegerd Henningsson.

Brännbolsturneringen vanns av Vallarums Byalag.

VÅRFEST PÅ ÅGÅRDEN

På allmän begäran har Gertrud bokat Ågården och Ulla för en teckningsfest på Ågården lördagen den 10 mars 2001. Det blir mat och spel och dans. Välkomna att anmäla Er till Gertrud Svensson eller Ann-Christin Håkansson.

BARNDOMSMINNEN FRÅN STARRARPS ORA

Av Hans-Erik Nilsson
Rönås

Jag är född på Starrarps ora, närmare bestämt i Saxbergs ställe, som det hette på den tiden och växte upp där på 30-talet. En del minnen har etsat sig fast, trots att jag bara var en liten pilt. Där var hos oss som hos de flesta, bl.a. ingen elström utan man fick ha fotogenlampor. Det kom en lampa som var mycket ljuskraftig, som användes mest till hönsen, för att de skulle värpa mer. Min broder, som var ett år äldre än jag, hade en del uppdrag på den tiden. Vi skulle gå med tidningen till ett äldre par som bodde ungefär en kilometer ifrån. Det gick visserligen en väg dit, men det gick mestadels bara att köra med häst. Mannen på detta torp hette Håkan Jönsson. Vi fick alltid lov att följa med när han med sin skottkärra, helt av trä, skulle hämta dricka på bryggeriet i Bjälkhult. På den tiden var det ett träankare. Hur många liter som gick i vet jag inte, men Håkan hade en riktig sele på sig som var fastsatt om stärtarna på rullebören. Vad jag särskilt minns var att när vi kom tillbaka med ett välfyllt ankare, höllde Håkan upp dricka på en tallrik och höllde i sig med en hornsked.

Det var många gånger vi följde med Håkan till bryggeriet i Bjälkhult.

Så en dag när min bror och jag kom med tidningen som vanligt, såg vi bara Håkan, som låg i sin säng. Vi gick bort till sängen och lade tidningen på sängen och gick hem igen. Det visade sig sedan att Håkan låg i sängen och hade somnat för alltid.

Nästa gång vi kom med tidningen möttes vi av Kjerstin, frun. Hon ville att vi skulle följa med henne till huggehuset. Det var ett litet hus som låg för sig själv där Håkan hade sina snickargrejer. Inne i huggehuset var det prytt med blommor och gröna kvistar och en kista stod prydligt uppsatt och fru Håkan Jöns gick bort till kistan och öppnade locket för att visa oss små pojkar Håkan som låg fint och vackert i kistan. Detta hände nästa gång också när vi kom med tidningen. Jag var fem år då.

Efter Håkan Jöns kom en familj och vi fick nya lekkamrater. En gång när vi lekte på fäladen sprang en hare upp. Vi var vanda att handskas med kaniner så med hjälp av vår hund Tessa fångade vi haren och bar hem den, men vi fick inte ha den i bur ihop med våra vitlantkaniner. Följden blev istället att den stackars haren fick bidra till en middag där den nya familjen inbjöds.

Vår hund Tessa var mycket klok och förståndig. En gång lekte vi brottning med en lekkamrat från Hårderup och denne fick övertaget, vilket ej Tessa tyckte var rätt utan bet honom i skinkan. Efter att ha sprungit hem och pratat om det inträffade, kom dennes far cyklande upp. Mor och far beklagade det som hänt. Vi tyckte det var bra gjort av vår Tessa.

Starrarps småskola troligen 1934. Lärarinnan hette Alda Andersson.

Andra saker jag minns var att vi skulle gå till affären i Hårderup. Det var de välkända Signe och Hilding Persson och jag minns att vi kunde köpa för två öre karameller i två strutar.

På den tiden gick fåren lösa och bl.a. en bagge som jag råkade på en gång på hemväg från affären. Den gången blev Margit Jörgensen min räddande ängel. Så småningom började vi skolan som var Starrarp. Det var många barn på den tiden och vi fick alla gå hela vägen till skolan och som längst till mellanskolan i Sniberup dit det var c:a 6 km. På vintern var det jätteroligt. Det var is på mölledammen när det inte sågades is till mejeriet. Skridskor var sällsynta, men en "kubbasläde" hade dom flesta. Det var en liten träplatta som man stod på och så stakade man sig iväg med en pinne, som man hade en spik i ändan på för att få fatt i isen.

Så en dag när far hade varit i Vollsjö, hade han köpt varsin ny sparkstötting till oss. Som alla vet är det rätt så bra backar på Oran och på den tiden tycker åtminstone jag att vi hade skare på snön rätt ofta. Det var i regel större pojkar med så att vi fick nästan alltid åka framme på sparken. Det gick alltid bra ända tills vi kom ner i svackan. Då bar ej skaren längre och det blev tvärstopp för det mest, som följde att vi kastade ur – Sparkåkning på Oran. Min bror Gunnar, jag, och Set Sjölin m fl.

framåt, men jag kommer ej ihåg att det hände något illa. Jag var nio år när vi flyttade från Starrarp ner till fars föräldrahem i Vallarum och fortsatte skolgången i Vallarums skola, men åren i Starrarp glömmar jag aldrig. När vi flyttat ner till Vallarum var det slut på leken. Vi fick hjälpa till när vi kom hem från skolan och kaninerna blev åsidosatta. En del sålde vi och resten släppte vi lösa.

Starrarps Byalag

Starrarps byalag hade sin årliga stämma och majgille hos åldermansparet Inge och Cecilia Andersson. Åldermannen redogjorde för röjningen efter stormen i byns samfällda granskog. Man enades om att vid lämpligt tillfälle slutavverka, för att ge plats för nya julgransplantor. Förra årets byajulgran skänktes av Birgit och Sven Wallter. Till ny julgransgeneral valdes Inger D. Johansson. Till ålderman för 2001 valdes Janne Johansson.

Gemenskapskväll med luciatåg

Alla hälsas varmt välkomna till Församlingshemmet i Frenninge fredagen den 1 dec. kl 19.00.
Det blir luciatåg med barn och ungdomar från starrarpsområdet och kaffeservering.

Starrarps Byalag

I STORMENS ÖGA

Av Maggie på Solgården
Bjälkhult

Det var en helt vanlig arbetsdag, lite grått, lite kallt och definitivt besvärligt. Det var fredag och min kollega Helle och jag hade slitit oss igenom nattens mörkaste timmar. Nu var det middag och vi anlände precis till det sista stället på vår lista över företag som ville ha städad denna dag.

Vi såg fram emot att bli klara och komma hem till en ledig dag i familjens sköna omsorg. Då ringde mobilen och vår chef förmedlade att en orkan var på väg och att vi "för helvete skulle se till att få röven med oss och komma hem!!"

Ett sådant språk från den lågmälda Lars var ytterst ovanligt och vi insåg genast allvaret i situationen och och löd order. Förmodligen var kunden en smula konfunderad när vi åkte därifrån efter att ha tömt papperskorgar och skurat toalettstolar i flygande fläng, men det brydde vi oss inte det minsta om, vi log, önskade trevlig helg och for iväg med skrikande däck.

Från Malmö till Lövestad med Helle i en liten Fiat Punto, allt medan stormen tog till i styrka, det var obehagligt som Sören, vi flög hit och dit på vägen som viljelösa småkryp.

Efter att ha satt av Helle drabbades jag av ångest över pojken skolskjuts och begav mig iväg till Frostaskolan i Hörby för att hämta hem honom. Via mobiltelefonen; hur klarade man sig innan mobiltelefonernast tid?, kommenderade jag maken att hämta tösen i Svensköp. Han lovade att göra så och jag tågade in på Frostaskolan och avbröt Patriks gymnastiklektion och tvingade hem honom. Läraren tyckte nog att jag var en smula konstig, ingen annan förälder hade reagerat. Men, eftersom jag är den jag är så brydde jag mig inte ett dugg om detta.

Efter ännu en skräckfärd i Punton samlades vi slutligen hemma på Solgården, detta slitna gamla ställe som vi alla älskar så högt. Vis av gammal skada gick jag genast igång med att delegera ut arbets- uppgifter, det skulle tappas vatten i kastruller och hinkar, plockas fram fotogenlampor med tillhörande olja samt dussinvis med stearinljus och staplar med ved. Alla arbetade sammanbitet och energiskt någon halvtimme varefter vi lagade mat och intog vår middag. Det blev ingen kris förrän bortåt sexsnåret. Då gick strömmen; huset låg i totalt mörker; vi på landet vet hur totalt mörker ser ut. Vi tände ljus, kokade te och försökte att umgås med varandra utan de vanliga attributen. Någon timme gick det bra, sedan började ungarna klaga: "Det är tråkigt". "Vad ska vi göra"? "Patrik retas"!

Vi eldade både ved och stearin, vi använde en massa tålmod, men till slut bäddade vi ner bägge ungarna på madrasser på golvet i vardagsrummet och gick själva till kojs.

Vi sov alla gott och tryggt på natten, ingen var uppe, ingen var orolig eller på annat sätt störd av den kraftiga stormen.

På morgonen vaknade vi och insåg att det hade varit ett sjuhelsikes oväder på natten. Vi var fortfarande utan el. Skogen som förut stått tät, grön och vacker runt omkring tomten var nästan borta. Jag stod på yttertrappan och beskådade förödelsen. Jag grät en skvätt och visste inte riktigt vad jag skulle ta mig till. Men när man har djur och barn har man ingen tid till sorg och förtvivlan över världsliga saker. Frukost till hundar, katter, make och barn. Tvätt måste skötas, disk diskas, mat planeras etc. etc. Det blev ju inte precis lättare av att allt måste göras utan el. Som tur är hade jag planerat för strömavbrott redan vid inflyttningen för nästan sju år sedan. Jag lagar mat på gas, värmer upp kåken med ved, har egen brunn där det går alldeles utmärkt att hiva upp några hinkar vatten med hjälp av rep, hink och knogfett.

Vi var ju tvungna att undersöka resten av omvärlden också. Alltså, på med vsrma kläder och ordentliga doxor och sedan bege sig ut i samlad tropp. Vår väg fanns inte längre! Det låg nedblåsta granar över allt så det var rena rama djungeln, näst intill omöjligt att ta sig fram. Vi stred och klättrade för glatta livet över tiotalet omkullvälda motsträviga träd som inte hade minsta medlidande med oss. Efter den långa, hårda kampen lyckades vi ta oss ut på "stora vägen" där våra grannar spankulerade, körde omkring och beskådade förödelsen. Efter en del snack och utlovande om all hjälp till varandra begav vi oss iväg till fots att titta till gården i Tollstorp, som vi passar åt ägaren. Taket på logen låg utspritt över hela omnejden, så nog för att det skulle bli en massa jobb framöver.

Det första vi fick göra var att röja vår väg. Skogsägaren var inte glad på oss eftersom vi kapade fina stammar totalt hänsynslöst. Vi tog dock ingen större notis om hans önskemål om tremeterslängder, vi skulle ha vägen fri och därmed basta. Hela lördagen gick åt med att reparera skador och laga till upptinade varor som annars skulle förfaras. Jag tänkte åtskilliga tacksamma tankar åt den försenade julgrisen. Vi hade bara fyra-fem paket kött som låg i varsin hörna i frysen och ropade till varandra. Eftersom det var i december var det tillräckligt kallt till att jag kunde använda en stor plasthink med ett

tätslutande lock som "kylskåp". Ner med maten, på med locket och ut på trappan bara. Barnen gnällde om tv och videounderhållning, men de fick vackert foga sig och pyssla med annat. Patrik till och med läste i en riktig bok!!!! Jag häpnade med gladdes samtidigt. Anna hjälpte mig i köket helt oombedd!

På söndagen var det arbetsdag för mig och jag fick lämna familjen åt sina öden i några timmar. Ja, livet gick vidare, vi var utan el i fem dygn, men vi var ju förberedda så det gick ingen nöd på oss.

Det där med den dagliga duschen fick för all del avstås, men det går bra att tvätta sig på strategiskt utvalda ställen med hjälp av lite vatten i ett handfat, det går till och med bra att tvätta håret på samma sätt om man verkligen vill. Inte dammsögs det varje dag heller men vi överlevde kvalsterinvasionen och tog itu med den då allting var över.

Det var kul att höra stadsborna skrika om förtvivlan och hjälplöshet när deras el hade försvunnit under två tre timmar. Hu, så kallt, ruggigt och trist de hade haft! De hade verkligen lidit och en del talade till och med om att söka ersättning för sveda och verk. Jag log och höll med i alla lägen, de skulle inte förstått hur jag hade klarat av fem dygn.

De sista dagarna hade vi halva byn till att stå hemma i vårt kök och tillaga sin mat, det gick åt en del gas men det var ok. Vi umgicks och hade faktiskt förbaskat trevligt tillsammans. Kul att se hur vi kan samarbeta och hjälpa varandra i en så kallad nödens stund.

Nu i efterhand tror jag att stormen har stärkt sammanhållningen i byn och i familjen, vi pratar mer med varandra, i frågor oftare varandra om små tjänster och fram för allt vet vi att det finns människor som bryr sig om, i omedelbar närhet om det skulle hända något oförutsätt.

Varenda dag som går saknar jag "min skog", det har blivit lite ljusare, lite öppnare och mycket blåsigare här men jag älskar fortfarande mitt hem och min tomt. Hoppas bara att vi slipper fler orkaner för då är det fara värt att de sista sorgliga resterna av skogen inte står pall och då blir det verkligen blåsigt här, det vill jag inte.

Från dröm till verklighet på tre år.

Av Maggie på Solgården

Bjälkhult

För några år sedan for min man och jag på sommaresemester till Italien, med oss hade vi min pappa, hans sambo, hennes son och hans sambo. Vi åkte ner i en Dodge Van med relativt gott om plats till alla personer och vårt bagage. Det blev en riktigt trevlig tillställning som vi minns med värme och glädje. Det blev också en språngbräda till en ny firma, som förhoppningsvis kommer att trygga vår ekonomi på ålderns höst.

När vi var i Italien föll vi för den italienska designen och, inte minst, deras priser. Vi kom hem, tog kontakt med den italienska handelskammaren och satte igång att skapa kontakter. Vi läste, diskuterade och skrev/faxade/mailade till en massa okända människor på engelska med för hoppningar om att de förstod detta språk, vi kunde ju ingen italienska.

Det blev till fler resor och fler kontakter. Nu har vi lyckats! Vi är mitt uppe i den första ordern på underbara kök som vi ska sälja och installera. Det har även blivit ett tjugigt exempel till vårt eget hem, så nu kommer vi att sätta igång den där renoveringen som vi har pratat om i flera år. Vi har jobbat hårt men lustfyllt med projektet och det känns verkligen skönt att se hur framstegen ökar för varje dag som går. Just nu planerar vi att öppna ett så kallat showroom inne i Hörby i lagom tid till julhandeln, vi hoppas bara att den första leveransen kommer hit i tid. Så roligt det skall bli att få visa våra vackra kök och badrum till svenskarna, inte minst blir det kul att upplysa dem om att det inte behöver kosta en förmögenhet att handla bra kvalité och design, faktiskt inte mycket mer än det enklaste ikea köket kostar.

Moralen med denna lilla historia är att det inte är farligt att jobba lite för att förverkliga sina små hemliga drömmar. Det kan ju till och med lyckas.

Försäljningsställen för Hårderupsposten: Sune Sörenssons Bil, Starrarps ora, Trillegården, Hårderup, Frenninge Livs, Frenninge Trädgård, Tommys Färg, Vollsjö, Bengt i Östraby, Sollivs i Önnköping, Matgården i Bjärsjölagård, Ringsjöbygdens Bokhandel i Hörby och Anders Färghandel i Sjöbo. **Adress till Hårderupsposten: Starrarp 7, 270 33 Vollsjö. 0415-42116.**

JAG KÄNDE MIG VÄLKOMMEN ÖVERALLT

Av Tore på Skånskan

Tio år i Sjöbo kommun har satt sina spår. Positiva spår eftersom jag kände mig välkommen var jag än drog fram. Detta tillsammans med den fina kontakt jag fick med folket gjorde att jag uthärdade i tio långa år, långt borta från min bostadsort Markaryd. Det har snart gått två år sedan jag lämnade min tjänst i Sjöbo. Men alla vänner jag skaffade har jag kvar. Det vittnar inte minst alla superlativer om som jag efter det att jag stannande hemma för gott.

Alla min kontakter är jämt fördelade över kommunen och givetvis då också inom Hårderupspostens stora spridningsområde. Det är därför jag med den här artikeln vill tacka för alla trevliga år tillsammans med er alla. Ingen nämnd men heller ingen glömd. Då jag kom till Sjöbo var det en fullständig obrukad mark för mig. Men vad gjorde det. Redan från början var det flera vänliga människor som skjutsade mig runt i kommunen, i syfte att snabbt lära känna bygden. Lika snabbt som detta gick, lika snabbt upptäckte kommuninvånarna att det kommit en ny redaktör till ortstidningen. En figur som naturligtvis skulle testas. Alltsammans gick snabbt och plötsligt var jag en kändis i de flesta byarna.

Fast det började lite si och så, måste jag säga. I ett tidigt skeende var det en vänlig själ som förvarnade mig om följande:

-Du kommer att få ett lite helvete här.

Jaså, varför det undrade jag.

-Jo, färsingarna är inte goda att tas med.

Tänk vad fel denna vänliga människa hade. Som jag nämnde redan i inledningen har jag bara mött värme och vänlighet. Och det känns bra att kunna skryta med det på min ålders höst. När man kommer till en ny ort får man vara ganska anonym i början, av förklarliga skäl. I mitt fall blev det som nämnts inte så länge. Ganska snabbt förvandlades anonymiteten till vad som kan kallas ett begrepp. Alla känner apan, eller hur det nu är ordspråket lyder. Jag minns alltför väl då jag blev "attackerad" första gången. Helt spontant kom det fram en mansperson för att prata.

Orden han inledde med lade grunden till "begreppet".

-Du Skånska Dagbladet o s v. Kontakt var upprättad och vi hade ett långt trevligt samtal. Just dessa hans första ord blev ett tecken att jag redan blivit tidningen med allmänheten. Intressant i sammanhanget, jag har råkat ut för samma sak på andra tidningar, är att man blir tidningen hos allmänheten. Vem bryr sig särskilt mycket om vad man heter. Ytterligare bevis på att så är fallet var det gånger jag ringde upp någon, det spelade ingen roll till vem i kommunen. Samma sak utspelade sig nästan varje gång.

T ex om jag sökte gubben i huset och det var gumman som svarade. Då utspann sig följande lilla samtal mellan man och hustru.

-Det är telefon till dig.

-Vem är det?

-Det är Tore på Skånskan.

-Jaha.

Med det var alla undringar undanstökade. Jag behövde inte ens säga vem jag var. Så är det att vara "allmän egendom" i Sjöbo kommun.

Det jag nu har berättat är lite allmänt om mina upplevelser runt om i kommunen. Nu ska jag bli lokalt förankrad för att ha en chans att bli publicerad i Hårderupsposten. Självklart har jag bara goda erfarenheter av kontakterna med denna del av världen. Ett bra sätt för mig att lära känna folk och bygd var att delta i de ofta förekommande byavandringarna. Om ni visste hur mycket jag lärde mig under dessa vandringar. Tack vare kunniga ciceroner i Hårderup, i Vollsjö, i Frenninge och i Vallarum, liksom i övriga kommunen fick jag massor av ovärderlig information, till nytta i mitt dagliga arbete. Men inte bara det, hände det något speciellt i kommunen var det alltid någon som ringde och tipsade. Resultatet av detta blev många fina reportage och artiklar, som jag tycker, till glädje för tidningens läsare.

Ena gången handlade det om "knudagobbar" i Starrarp andra gången var det utgivningen av Frenningeboken o s v. Nämnas bör naturligtvis den årligen återkommande "Skumpens dag", som alltid föregicks av ett reportage om årets Skump.

Apropå Skumpdagen hoppas jag att den får leva kvar i många, många år till. Den är nämligen ett

lysande exempel på vad man man åstadkomma även i småbyar. En lite småmysig fest med ovanlig förmåga att samla folket. Ett evenemang ni ska vara verkligen stolta över.

Musik i sommarkväll i Hultet är ett annat evenemang som var roligt att skriva om. Det blev visserligen bara en gång. Hittills är det väl bäst att tillägga för visst borde det gå att anordna fler gånger. Det är i het för att vara attraktivt.

Som ni förstår går det inte att nämna allt jag hann uppleva under mina Sjöboår. Jag hoppas däremot att det jag skrev om er bygd har fallit smaken, att det blivit till en stunds trevlig läsning.

Säkert är det någon som undrar vad som hände eftersom jag bara försvann från orten. Här skall ni få svaret. Jag blev sjuk. Jag hade sedan hösten 1996 besvär med kärkramp och våren 1999 bröt detta ut i full styrka. Allmäntillståndet gick helt i botten och jag blev sjukskriven under flera månader. Läkarutlåtandet talade om förändringar i hjärtat och det var mindre lämpligt att gå tillbaka till arbetet igen. Så vet ni det.

Minnena, och de är otaliga, från Sjöbotiden har jag emellertid kvar. Kontakterna med alla jag mött kommer ofrivilligt att avta med åren, men för att fördröja denna process vore det trevligt med ett telefonsamtal eller brev en eller annan gång.

Alla är ni värda ett stort tack för att jag fick lära känna er.

Du som känner för att ringa eller skriva när mig på den här adressen:

Tore Nilsson, Harstigen 3, 285 36 Markaryd, tel. 0433-101 71

NÖTKNÄPPARE FRÅN FRENNINGE

Av Eva Andersson

Grönalund

Har ni hört talas om Erik Moliin och hans nötknäppare? Det hade inte jag heller. Men jag har ett starkt barndomsminne av farmors nötknäppare- gubben som knäckte hasselnötterna i munnen. Jag kommer precis ihåg att den låg i en av utdragslådorna i porslinslådan som stod vid ena kortväggen på farmors veranda utåt trädgården. Innanför de glasade dörrarna ovanför lådorna stod den glada gula kaffeservisen. Bäst gillade jag sockerskålen, som var rejält tilltagen med handtag på kortsidorna och ett lock med en stor knapp utformad som en tussilago. Innehållet var det jag var ute efter- sockret! Jag var nämligen en riktig sockergris. I denna jakt på godiset hade nötknäpparen en viktig roll. Man kunde ju alltid göra sig ärende till skåpet och lite lagom oskyldigt plocka fram den barske nötgubben, som det faktiskt var tillåtet att leka lite stillsamt med. För det kunde ju hända, när gubben skulle läggas på plats igen, att farmor öppnade skåpsdörren och tog ner sockerskålen. Jag minns tydligt att den alltid var full med härliga sockerbitar och hade jag tur lyckades jag få tag i två bitar innan farmor lade på locket igen och den underbara skattkistan sattes på plats igen. Sen vet ni hur det går. Annat tar över intresset och var nötknäpparen tog vägen vet jag inte. Så kom jag så småningom hit och fick höra intresset om Moliins nötknäppare. Naturligtvis undrade jag då om det var ur hans hand farmors "gubbe" talas om Moliins nötknäppare. Naturligtvis undrade jag då om det var ur hans hand farmors "gubbe" talas om Moliins nötknäppare. Naturligtvis undrade jag då om det var ur hans hand farmors "gubbe" talas om Moliins nötknäppare. Naturligtvis undrade jag då om det var ur hans hand farmors "gubbe" talas om Moliins nötknäppare. I Skånes Hembygdsförbunds årsbok 1933 fanns en artikel om denne Frenninges träsnidare, som jag slukade. Nu tänkte jag alltså berättat lite för er om denna märkliga man.

Erik Moliin föddes 1855 och vid åtta års ålder flyttade hans familj till Hårderups boställe. Fadern var av gammal krigaresläkt och Erik valde sina fäders yrke och blev militär. Men hans stora intresse var att snida i trä och 1888 lämnade han soldatlivet. Han lär enligt egen utsago ha tillverkat mellan tjugo och tjugofem tusen nötknäppare, alla med sitt speciella utseende. Ett besök i Moliins lilla stuga på östra åstranden i Frenninge lär man inte ångra enligt samtida berättare. Han var inte bara en bra träsnidare. Han hade också berättartalang och en mycket speciell humor. Medan han satt vid sitt arbetsbord intill

det lilla trädgårdsfönstret och hans flitiga fingrar trollade fram ett realistiskt huvud av till exempel en knekt, berättade han gärna sina roliga historier. Hans alster har ofta jämförts med den mer kände Döderhultaren, Axel Pettersson. Det fanns samtida kritiker som menade att Moliins figurer på många sätt överträffade smålänningens. Det var inte bara nötknäppare som skapades i Frenninge. Bägare, dryckeskannor, askar, brännvinsankare och utsmyckningar på skåp tillverkade han. Bilder han snidade på dessa saker skildrar skånskt allmogeliv ofta kryddat med en stänk av hans humor. Hans arbeten kom att ställas ut på stora utställningar runt om i världen. På Parisutställningen 1900 fick han stora guldmedaljen för sina saker. Både Kung Oscar II och August Strindberg hade Moliin-nötknäppare i sin ägo. Den oskolade Erik Moliins figurer har jämförts med storheter inom skulptur och snideri bl a i Tyskland. Någon rikskändis blev han aldrig. Moliin flyttade några år före sin död 1933 till Sjöbo.

Försäljning, Service och Hantverk i Bjälkhult, Hårderup, Skumparp och Starrarp

Buglys Kennel, Lindgården Starrarps ora. Naima Paulrud-Balog.
Uppfödning av mops och cavalier King Charles Spaniel. 0415-42021.

I-A Trä o Smide, Inge Andersson, Starrarp.
Allt inom bygg. 0415-42025. Mobiltel. 0708-264609.

Jan Månssons Maskinstation, Hårderup. Utför diverse jordbrukskörslor och grävning.
0415-42029. Mobiltel. 010-2472097.

Kennel Flywheel's Chinese Crested powderpuff, Helen Olsson, Skumparp. 0415-42163.

Kennel Retstickan. Uppfödning av Schäfer och Border Collie. Bjälkhults Bryggeri.
Helen och Andreas. 0415-42402. Hemsida: www.retstickan.com. E-mail: kennel@retstickan.com.

Lasses VVS, Solgården, Bjälkhult. 0415-42002.

Naturterapeuterna Eva och Paul Ahlberg, Skumparp, utför polaritetsbehandling, irisdiagnostik,
homeopati, bindvävsmassage, kristallterapi med dorg och ankh och håranalyser.
Tel.tid: Mån-Tors. 8-10. 0415-42082.

Sjölin's Maskinstation, Starrarps ora. Utför jordbrukskörslor och grävning. 0415-42185.

Snickare Karlsson, Starrarp. 0415-42079.

Sune Sörenssons Bil, Starrarps ora. 0415-42022.

Trillegårdens Antik o Hantverk, Jette Nygren, Hårderup. 0416-30451.

Åkermans Fjäderfarm och Grönsaker, Hårderup.
EU-godkänt gårdsäggpackeri. Arne Åkerman, 0416-32111.

Barnsidan

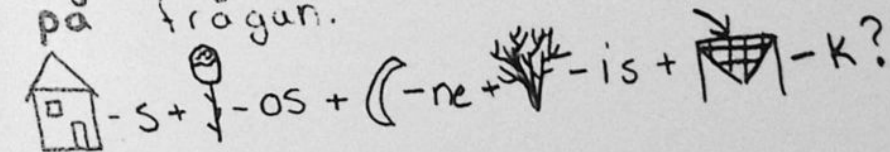
Kan du skriva
medan du blundar, pappa?
- Ja, det tror jag.
- Skriv då under mitt
betyg här!

Årets frågetävling

<p>1. Vilken färg har scenvagnen i Hultet?</p> <p>1. Blå och grön X. Grön och brun 2. Svart och brun</p>	<p>2. Vilken färg har busskuren i Starrarp?</p> <p>1. Röd X. Grå 2. Grön</p>	<p>3. Vad har statyn i Frenninge för smeknamn?</p> <p>1. Mörkrets bonde X. Gårdens bonde 2. Ljusets bonde</p>
<p>4. Vad heter låten på sidan 6 i denna tidning?</p> <p>1. Kärleksbryggan X. Kärleksstigen 2. Käsleksgården</p>	<p>5. Var är Nils Månsson född??</p> <p>1. Frenninge X. Skumparp 2. Starrarp</p>	<p>6. Vilken by ligger högst över havet?</p> <p>1. Bjälkhult X. Starrarp 2. Frenninge</p>

Dagisfröken fick med stort
besvär på stövlarna
på lille Markus.
Var har du vantarna?
frågade fröken.
- I stövlarna!

Skicka in svaren på ett
vykort till: Anja Persson,
Starrarp 7, 270 33 Vollsjö.
Vi lottar ut 2 vinnare som
får vars en godispåse.

Lös rebusen svara sedan
på frågan.

Ditt svar på frågan: _____

ÖVERNATTNING I HULTET

Av Jessica Sjöstedt, Starrarp

Den 31 maj samlades hela klass 2a från Nils Månssons skola i Hårderups hult. Tillsammans med sina föräldrar och syskon skulle dom ha en trevlig kväll i den vackra bokskogen. Vädret var bra. En bit bort vräkte regnet ner men grillarna och filtarna var och förblev torra. Alla stod och småpratade och barnen rusade, runt och lekte. Så anlände klassföräldrarna Åsa och Kenneth Hallgren med grillarna. Dom var snabbt tända och på väg att bli till glöder. En av småtjejerna blev lite ivrig när hon kutade förbi och välte grillen, men inget allvarligt hände och skadan var snabbt fixad.

Nu började alla bli hungriga och matsäckarna plockades fram.

Korvar, kotletter och grillspett var några av läckerheterna som fanns med. Alla åt, drack och hade trevligt. Inte minst Eva Lindblad, 2a's klassföreståndare såg nöjd ut. Hon satt och pratade med alla och envar och barnen ropade från alla håll: "Titta här Eva, " Kolla vad jag hittade fröken', "Detta måste du se Eva!" o.s.v. När magarna började kännas fulla satt föräldrarna kvar på marken och drack kaffe och mös. Barnen spred sig snabbt. En grupp med lite äldre syskon stod lite avsides och lekte med en tennisboll. Några av tjejerna i klassen fick på sig discoklänningarna och snart ekade Aqua och annan popmusik i skogen. Nu började det bli lite senare på kvällen och det var dags för en del

att köra hem. Men en stor del av föräldrarna barnen i 2a stannade kvar för att tillbringa natten i skogen. Tälten var sedan länge uppe och föräldrar och barn lade sig för att försöka sova. I alla fall hoppades föräldrarna på det. Mitt i natten var det en av tjejerna som inte ville sova ytterst, det är sånt som händer. Efter en stunds övertalning gick hon med

på att sova mellan två av mammorna. Klockan 5.20 var det dags att stiga upp. I alla fall tyckte flickorna det. Men dom stannade kvar i tältet. Så kom morgonen och alla var nog både trötta och hungriga. Frukosten efter en natt i tält är nog den bästa frukosten som finns. Medhavd frukost skulle intas. Det var lite varierad kost, man kunde se barn som åt allt från mackor och varm mjölkchoklad till ostbågar och harsyra. Klockan 9 var det dags att lämna hultet och det var nog en lättnad. Både för föräldrar och skogens invånare.